

Шевченко О.С., науковий співробітник
відділу організації науково-дослідної роботи
НАВС

Регіональна дезінтеграція та демократія в солідарній Україні

Яскраво виражений регіоналізм в Україні становить великий виклик для утворення нації та демократії. З одного боку він є загрозою для стабільності: знову й знову призводить до гальмувань демократичних процесів. З другого - напружені стосунки між регіонами змушують вдаватися до переговорів і компромісів. Тому для демократії немає альтернативи. Оскільки демократія є культурою суперечок і дискусій, вона для врівноваження потребує консенсусу. Національна ідентичність - це ресурс для досягнення консенсусу. Однак лише інклюзивна національна ідентичність, відкриваючи великий простір як для політичних, так і для етнічних чинників, може зробити свій внесок у визнання регіонального розмаїття, яке неможливо усунути [1, с. 337].

В Україні та за її межами наявний широкий консенсус, що творення нації так само не завершено, як і консолідація демократії. До речі, ці обидва завдання у жодному суспільстві не можна розглядати як завершені раз і назавжди. Процеси націотворення відбуваються й у «старій» Європі, навіть якщо тут конкретні завдання інші. Наприклад, у Німеччині й у деяких інших країнах Західної Європи головним викликом для націотворення стала інтеграція іммігрантів. Як і в Україні, тут йдеться про збалансоване співвідношення громадянських та етнічних критеріїв інтеграції. Без знання мови країни проживання не може бути політичної інтеграції; водночас інтеграція не означає, що іммігранти мусять відмовитися від свого культурного походження. Акцентуємо увагу на тому, що демократичне суспільство не може бути розділеним.

На нашу думку національна солідарність була і буде особливо здатною до самоорганізації в процесі виникнення та трансформації держав. Оскільки демократія - процедура для врегулювання конфліктів і розбіжностей, вона потребує фундаментального консенсусу для розв'язання конфлікту. Один із ресурсів консенсусу - це нація та національна свідомість спільноти. Інший ресурс - це відмова від насильства у розв'язанні внутрішніх конфліктів держави. Обидва аспекти тісно пов'язані між собою, адже населення, яке веде громадянську війну, не є нацією. Проте слід звернути увагу, що відмови від насильства не досить - необхідна солідарність [1, с. 343].

Щодо сучасного стану нашої держави, слід зауважити, що регіональні відмінності всередині України не можна усунути, проте їх можна враховувати. Важливий внесок у єдність країни полягає в тому, щоб регіони взаємно визнавали один одного, і щоб частини не вважали себе за ціле та єдино допустиме.

Енциклопедії та словники іншомовних слів передають значення солідаризму (віл лат. *solidus* - міцний, нерушимий) як філософську сукупність

моральних норм, керуючись якими людина шукає не розбіжностей в суспільстві, а злагоди, заснованої на спільності інтересів, єдності думок і дій та відчутті спільної відповідальності. Найцінніше для прибічників солідаризму - принцип автономії особистості, гарантія громадянських прав. Відтак у сьогоднішній європейській думці - солідаризм є вченням про суспільство, яке утверджує солідарність його складових частин. Солідаризм міцно протистоїть тоталітарним вченням класової чи расової боротьби. В основі його лежить людська особистість: вона може бути лише ціллю, але жодним чином не засобом. У протилежність індивідуалізму й лібералізму, солідаризм наголошує на тому, що особистість існує не сама по собі: своїми знаннями, своєю культурою, своєю пов'язаністю з рукотворним середовищем людина зобов'язана іншим людям. Людське «Я» неможливо відділити від «МИ», а це відчуття спільного «МИ» і є основою кожної спільноти. Відповідно, неминучі в ній конфлікти слід вирішувати не прагненням однієї зі сторін пригнітити іншу, а пошуком спільних для обох сторін цінностей і підпорядкуванням інтересів, що зіткнулися, цим спільним цінностям. У підсумку солідаризм є насамперед способом діяльності: пошуку в людях того, що їх об'єднає, а не того, що їх роз'єднає [2].

Забезпечення ефективного функціонування будь-якої соціальної системи, як відомо, залежить від належного рівня впорядкованості суспільних відносин. У межах такого динамічного й ефективного суспільства взаємодія суб'єктів учасників суспільних відносин зазвичай спрямовується на досягнення мети правової системи - правопорядку, що можливо лише за умов цілісності.

У розумінні Ю. Оборотова, правова система - це формалізований комплекс нормативних, організаційних, контрольних, ідеологічних складових частин права, що існують на національному, регіональному та міжнародному рівнях [3, с. 154].

На сьогодні першочергового вирішення потребує утвердження принципів демократії, прав людини, верховенства права, які повинні стати основою змісту національної правової ідеології, відображенням світоглядних орієнтирів громадян України.

Таким чином, пригадавши історію української державності, можна констатувати, що коли українці були роз'єднані - наставала руїна, тому український народ повинен бути згуртований, виявляти підтримку один до одного, лише в цьому випадку Україна буде суверенною демократичною державою.

Список використаних джерел

1. Україна. Процеси націотворення / Упор. Андреас Каппелер; пер. з нім. - К. : К.І.С., 2011. - 416 с.
2. Солідаризм // <http://ntsrs.nm.ru/solidarizm.htm>.
3. Оборотов Ю.Н. Традиции и новации в правовом развитии [Текст] / Ю.Н. Оборотов. - Одесса : Юрид. л - ра, 2001. - 158 с.
4. Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього . А.І. Кудряченко. - К. «Фенікс», 2009. - 880 с.